UGC Approved Journal
Sr. No. 64310

ISSN 2319-8648

Indexed (IIJIF)

Impact Factor - 2.143

Current Global Reviewer

UGC Approved International Refereed Research Journal Registered & Recognized
Higher Education For All Subjects & All Languages

Special Issue

Issue I, Vol II 10th February 2018

Editor in Chief
Mr.Arun B. Godam

www.rjournals.co.in

Scanned with CamScanner

Current Global Reviewer

UGC Approved International Research Refereed Multidiciplanary Journal

Editor in Chief
Mr. Arun B. Godam

Editorial Office Address :
Khadgaon Road, Kapil Nagar, Latur,
Dist. Latur 413512 (M.S.) India

Contact- 8149668999
Email-
hitechresearch11@gmail.com

Publisher
Shaurya Publication
Kapil Nagar, Latur
Contact- 8149668999

Rs. 400/-

EXECUTIVE EDITORS

Dr. Chitta Ranjan Panda
P.G. Dept. Of Odia
Shailabala Women's Autonomous
College , Cuttack - (Orissa)

Prof. Helambe H.B.
Head, Dept. of Public Administration
R.B. Attal College, Georai
Dist. Beed

Dr. U.T. Gaikwad
Dept. of Geography,
Smt. S. D. M. College
Latur, Dist. Latur (M.S.)

Prof. R.B. Kale
Head, Dept. of Sociology
R.B. Attal College, Georai,
Dist. - Beed

Maimanat Jahan Ara
Head, Dept of Political Science,
Sir Sayyed College,
Aurangabad, Dist. Aurangabad

Dr U.V.Panchal
H.O.D. Dept of Commerce,
Deogiri College,
Aurangabad, Dist. Aurangabad

Dr M.U. Yusuf
Dept of Commerce,
Sir Sayyed College,
Auranbadad, Dist. Aurangabad

Pro. S.B. Karande
Dept. of Economics,
Shri Bhausaheb Vartak College,
Borivali (W), Dist. Mumbai.

Dr. Hanumant Mane
R.Guide & Head,
Dept. of Marathi,
Shivchatrapati College,
Kalam, Dist. Osmanabad(M.S.)

Dr. Sachin Kadam
Dept. of Hindi
Nagarpalika Art D.J. Malpani Comm. & B.N. Sarda
Sci. College, Sangmner, Dist. Ahmadnagar (M.S.)

Scanned with CamScanner

CURRENT GLOBAL REVIEWER

ISSN : 2319 – 8648 | Impact Factor : 2.143 | SPECIAL ISSUE | Issue 1 Vol II, 10th Feb. 2018

History			
1	जागतिकीकरण आणि भारतीय स्त्रीया: एक दृष्टिक्षेप	डॉ. भावना पाटोळे	263
2	जागतिकीकरण आणि मराठवाड्यातील ग्रामीण मराठा स्त्रीचे मागासलेपण व सद्यस्थितीचे आकलन	डॉ. सौ. गीतांजली भीमराव बोराडे	266
3	जागतिकीकरणात भारतीय शेती पुढील आव्हाने	प्रा.डी.एन.शिंदे	272
4	"जागतिकीकरण आणि भारत"	श्री.फरताडे एस.बी , डॉ.बी.डी.गाथवर	274
5	जागतिकीकरण आणि भारतीय अर्थव्यवस्था	प्रा. डॉ. जिरेवाड लक्ष्मीकांत	277
6	"जागतिकीकरण आणि आदिवासी समुदाय "	श्री.सुरज यादव मुन	279
7	जागतिकीकरण एक आव्हान	प्रा. मोहन काळकुटे	282
8	जागतिकीकरणामुळे साहित्य लिखाणात झालेले बदल एक ऐतिहासिक अभ्यास	दिगांबर राधाकिसन गाथाड	284
9	जागतिकीकरण आणि दारिद्य निर्मुलनाचा इतिहास	नितीन दिवाकरराव क्षीरसागर	287
10	मराठवाडा आणि आदिवासी मन्नेवारलू जमात	प्रितम धोंडिबा टिळक प्रा.डॉ.लक्ष्मीकांत जिरेवाड	290
11	जागतिकीकरण - एक संभ्रम	प्रा.खोडके बालाजी रावसाहेब	292
Political Science			
1	जागतिकीकरण आणि भारतीय अर्थव्यवस्था	प्रा.डॉ.भुजंग विठ्ठलराव पाटील	296
2	जागतिकीकरण आणि उपेक्षित घटक	प्रा.डॉ.रजनी अनंतराव बोरोळे	299
3	दहशतवादाचे जागतीक संकट	प्रा. डॉ. पुरी तात्या बाळकिसन	303
4	शेतकरी महिलांच्या समस्यांचा एक चिकित्सक अभ्यास	प्रा.जिनाराम श्रीकृष्ण बागल	307
5	जागतिकीकरण आणि बाजारवाद	प्रा.वी.एस.डोके	309

Scanned with CamScanner

CURRENT GLOBAL REVIEWER

ISSN : 2319 – 8648 Impact Factor : 2.143 SPECIAL ISSUE Issue 4, Vol II, 10th Feb. 2018

जागतिकीकरण आणि भारतीय अर्थव्यवस्था

प्रा. डॉ. जिरेवाड लक्ष्मीकांत

इतिहास विभाग प्रमुख, र.भ. अट्टल महाविद्यालय, गेवराई, जि. बीड.

---------------(05)---------------

जागतिकीकरण म्हणजे उपभोग्य वस्तूच्या आयातीवरील बंधने व निर्बंध उठवणे आयात शुल्कात कपात करणे म्हणजेच जागतिकीकरण होय. देशाच्या अर्थव्यवस्थेचे जागतिक अर्थ व्यवस्थे योग्य समन्वय साधण्याची प्रक्रिया म्हणजेच जागतिकीकरण होय. जगातील १४८ देशांनी जागतीक व्यापार संघटनेस WTO सहभागी होऊन उदारीकरण खाजगीकरण व जागतिकीकरणचा स्विकार केला LPG प्रत्येक देशाच्या आर्थिक विकासासाठी महत्वाचे अंग आहे. उपभोग्य योग्य वस्तूसह सर्व वस्तूवरील आयात नियंत्रणे हळूहळू नष्ट करणे - आयात जकातीचे दर कमी करणे. सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमाचे खाजगीकरण करणे.

देशाच्या राजकीय व भौगोलिक सिमेबाहेर आर्थिक व्यवहाराचा विस्तार करणे म्हणजेच जागतिकीकरण होय. देशाच्या आयात निर्यातीबाबत योजनाबद्ध कार्यक्रम आखून त्याची कार्यवाही करणे म्हणजे देशाचे परराष्ट्रीय व्यापारविषयक धोरण होय. आंतरराष्ट्रीय व्यापारामुळे देशाला श्रमविभागणी व विशेषीकरणाचे लाभ मिळतात. भारताने १९९१ च्या आर्थिक सुधारनांनंतर आपल्या आंतरराष्ट्रीय व्यापार धोरणामध्ये जागतिकीकरणाच्या अनुषंगाने काही बदल केले. त्यामुळे आंतरराष्ट्रीय व्यापार धोरणांचे प्रामुख्याने आर्थिक सुधारणापूर्व काळातील आंतरराष्ट्रीय व्यापार धोरणे व आर्थिक सुधारणा नंतरच्या काळातील व्यापार धोरणे असे दोन प्रकार करता येतील.

दुसऱ्या महायुद्धानंतर युनो, आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी, जागतिक बँक या सारख्या महत्वाच्या आंतरराष्ट्रीय वित्तसंस्थांची स्थापना करण्यात आली. दरम्यान १९४७ मध्ये हवाना येथे एक जागतिक परिषद भरविण्यात आली होती या परिषदेत आंतरराष्ट्रीय व्यापारासंबंधी 'हवाना चार्टर' हा करार करण्यात आला. जागतीक स्तरावर एखादी आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटना स्थापन करावी या उद्देशाने प्रयत्न चालु असतांनाच १९४७ साली जिनेव्हा येथे २३ राष्ट्रांची परिषद भरली. या परिषदेत जकाती आणि व्यापार यासंबंधी सर्वसाधारण करार (Gneral Agreement on tariffs and Trade - GATT) संमत करण्यात आला. या गॅट कराराची प्रत्यक्ष अमलबजावणी १ जुलै १९४८ पासुन सुरू झाली. खऱ्या अर्थाने गॅट करार ही जागतिकीकरणाची पायाभरणी होती. उल्लेखनीय बाब म्हणजे भारत हा या गॅट करारावर संस्थापक देश म्हणून प्रारंभी सह्या करणाऱ्या २३ देशांपैकी एक होता.

१) विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) सारख्या मुक्त व्यापार व वारंवार क्षेत्राची (FTWZ) निर्मीती करणे.

२) सन २००९ पर्यंत भारताचा जागतिक व्यापारातील हिस्सा १.५ टक्यापर्यंत वाढविणे.

३) संपूर्ण निर्यात क्षेत्राची सेवा करापासुन मुक्तता.

१) अर्थव्यवस्था खुली करणे :- २) आंतर राष्ट्रीय स्पर्धेला तोंड देणे. (३) आंतर राष्ट्रीय सहकार्य (४) आधुनिक तंत्रज्ञान उपलब्धता (५) आंतर राष्ट्रीय बाजार पेठ उपलब्ध (६) परकीय गुंतवणुकीला प्रोत्साहन (७) मोठ्या कंपण्याचा विस्तार (८) उत्पादन क्षमतेत वाढ (९) कामगाराची गतिक्षमता वरील फायदे मिळविण्यासाठी जागतिकीकरणाची आवश्यकता भासते.

व्यापार धोरणाची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये :

१) आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील भारताचा हिस्सा सन २०२० पर्यंत ३.२८% पर्यंत वाढविणे.

२) हिऱ्याच्या व्यापाराच्या बाबतीत भारताला जगातील एक महत्वाचे केंद्र बनविणे.

३) कृषी निर्मीतीसाठी एक खिडकी योजना.

४) फोकस मार्केट योजनेत आणखी २६ बाजारपेठांचा समावेश.

५) धोरणात्मक व्यवस्थेला अधिक स्पर्धा प्राप्त करुन देण्यासाठी अधिकार शुल्क पासबुक योजना २०१० पर्यंत वाढविण्यात आली.

Scanned with CamScanner

ISSN : 2319 – 8648 CURRENT GLOBAL REVIEWER Impact Factor : 2.143 SPECIAL ISSUE Issue I, Vol II, 10th Feb. 2018

संदर्भ ग्रंथ सूची :

१) डॉ. पी.एम. झामरे, भारतीय ``अर्थव्यवस्था विकास व पर्यावरणात्मक अर्थशास्त्र'' पिंपळापूरे अँड कं. पब्लिशर्स, नागपूर, २००६.
२) श्रीधर देशपांडे - ``भारतीय अर्थव्यवस्था'' हिमालया पब्लिशिंग हाऊस, मुंबई, २००३.
३) भोसले, काटे, ``स्वातंत्र्योत्तर, भारतीय अर्थव्यवस्था'', फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २००३.
४) रंजन कोळंबे, ``भारतीय अर्थव्यवस्था'' भगीरथ प्रकाशन, पुणे, २०१३-१४.
५) नलिनी पंडीत, ``जागतिकीकरण आणि भारत'' : लोक वाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई, २००४.

Scanned with CamScanner